

МАТВІЙЧУК Оксана⁵²

Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського
НАПН України, м. Київ, Україна

ORCID: 0000-0002-8555-3645

E-mail: osvita-teka@ukr.net

ОСВІТЯНСЬКІ БІБЛІОТЕКИ – ПРОСТІР З ІНФОРМАЦІЙНОЇ ГРАМОТНОСТІ: ЛОКАЛЬНІ РІШЕННЯ ДЛЯ РІЗНИХ ВИКЛИКІВ

Акцентовано увагу на важливій діяльності освітнянських бібліотек – інформаційній грамотності користувачів. Зазначено, що в умовах різних викликів суспільства освітнянські бібліотеки реалізують свої завдання на локальному рівні через поширення знань, ефективних інструментів і практичних рішень. Розглянуто діяльність Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського як простору для інформаційної грамотності. Зроблено висновок, що для підвищення ефективності та якості інформаційних ресурсів освітнянських бібліотек працівники мають зосередити свої зусилля на підвищенні інформаційної грамотності користувачів бібліотеки, а також демонструвати цінності бібліотеки, інформувати про бібліотечні послуги з використанням інформаційно-комунікаційних технологій.

***Ключові слова:** освітнянські бібліотеки, простір, інформаційна грамотність, виклики.*

***Educational Libraries as a Space for Information Literacy: Local Solutions for Various Challenges.** Attention is focused on the important activity of educational libraries – in the information literacy of users. It was noted that in the conditions of various challenges of society, educational libraries implement their tasks at the local level through the dissemination of knowledge, effective tools and practical solutions. An example of the activity of V. Sukhomlynskyi State Scientific and Educational Library of Ukraine as a space for information literacy is given. It was concluded that in order to increase the efficiency and quality of information resources of educational libraries, employees should focus their efforts on improving the information literacy of library users, as well as demonstrate the values of the library, inform about library services and support using information and communication technologies.*

***Keywords:** Educational Libraries, Space, Information Literacy, Challenges.*

Вступ. Сучасні тенденції розвитку інформаційних сервісів освітнянських бібліотек свідчать про перенесення акцентів з формування бібліотечного фонду до його розкриття, реалізації інформаційної та навчальної функцій. В умовах різних викликів саме локальні рішення, ухвалені кожною конкретною бібліотекою, можуть забезпечувати інформаційну грамотність користувачів.

Мета, методи і підходи. В умовах різних викликів розкрити роль освітнянських бібліотек як просторів для інформаційної грамотності, навести приклади локальних рішень освітнянських бібліотек, спрямованих на поширення знань, використання ефективних інструментів бібліотечно-інформаційного обслуговування.

⁵² ©МАТВІЙЧУК Оксана (MATVIICHUK Oksana)

Методи: аналіз, синтез, узагальнення, спостереження, конкретизація.

Основні результати. Сучасна освітянська бібліотека є організатором доступу до достовірних джерел інформації, платформою для технологічної та медіаграмотності, підвищення медійної культури користувачів [1]. Крім цього, кожна освітянська бібліотека зберігає та популяризує культурно-історичну спадщину країни, регіону, місцевої громади. Освітянські бібліотеки – узагальнена назва спеціальних педагогічних бібліотек або структурних підрозділів (бібліотек) освітянських установ та організацій і бібліотек навчальних закладів усіх типів та рівнів акредитації, підпорядкованих Міністерству освіти і науки України, місцевим органам управління освітою та Академії педагогічних наук України. Мережа освітянських бібліотек України є найчисленнішою серед інших типів і видів бібліотек. І кожна з них акумулює, зберігає науково-освітні інформаційні ресурси, вивчає запити користувачів та забезпечує їхні потреби. В умовах реальної та інформаційної війни освітянські бібліотеки намагаються вибудувувати свою діяльність як простору для інформаційної грамотності [3]. Зокрема, проводять заняття з медіаграмотності, розміщують на своїх сайтах, сторінках у соціальних мережах ресурси, які сприяють формуванню інформаційної культури користувачів, проводять бібліографічні огляди, готують аналітичні матеріали, надаючи дистанційний доступ до своїх ресурсів.

Як приклад розглянемо діяльність Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського, зокрема відділу науково-освітніх інформаційних ресурсів. Співробітники відділу реалізують наукове дослідження «Освітянські бібліотеки як суб'єкт проектування освітнього середовища в умовах цифровізації». Вони проводять науково-методологічні семінари, вебінари з питань інформаційної грамотності, укладають інформаційні списки, бібліографічні покажчики, де висвітлюють роль освітянських бібліотек у формуванні інформаційних компетентностей користувачів, апробують свої матеріали на конференціях, публікують їх у монографіях, збірниках, періодичних виданнях [2]. Нині кожен користувач бібліотеки потребує достовірної інформації про джерела та інформаційні ресурси для своєї професійної діяльності. Локальним рішенням інформаційної підтримки освітян м. Києва стало проведення спільного з Інститутом післядипломної освіти Київського столичного університету імені Бориса Грінченка постійно діючого вебінара «Інформаційні ресурси ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського як складник освітнього середовища». Під час ознайомлення з цією темою управлінці школи, педагоги та бібліотечні фахівці мають змогу переглянути віртуальну екскурсію бібліотекою, ознайомитись із календарем знаменних і пам'ятних дат у галузі

освіти, електронними інформаційно-бібліографічними ресурсами «Видатні педагоги України та світу», «Педагоги-новатори». Педагоги столиці активно користуються віртуальними читальними залами бібліотеки, зокрема віртуальним читальним залом освітянина, фондом В. О. Сухомлинського. Для учасників заходів пропонують послуги електронної бібліотеки, надають консультативну допомогу в пошуку необхідної інформації в базах даних: книжки, періодика, бібліотечна справа, фонд авторефератів дисертацій, фонд рідкісних видань, документів іноземними мовами тощо. Учасників вебінарів проінформовано про бібліографічні ресурси бібліотеки: бібліографічні покажчики з актуальних питань педагогіки і психології; освітні інтернет-ресурси; інформаційно-аналітичні ресурси тощо.

Висновки. Таким чином, в умовах різних викликів суспільства конкретні локальні рішення лише посилюють роль освітянських бібліотек як просторів для інформаційної грамотності. Серед пріоритетів діяльності бібліотек у сучасних умовах – рівний доступ до інформації, знань і культурного надбання. Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського не лише збирає та зберігає свої фонди, а й з використанням ефективних інструментів бібліотечно-інформаційного обслуговування дає можливість своїм користувачам мати доступ до інформації, оцінювати її, фільтрувати, використовувати її з різних джерел, тобто формувати їхню інформаційну грамотність.

Список використаних джерел:

1. Матвійчук О. Ресурси освітянських бібліотек України з інфомедійної грамотності. *Інфомедійна грамотність – невід’ємна складова навчального процесу закладу вищої освіти*: зб. ст. / редкол. : В. Ф. Іванов (голов. ред.) [та ін.]. Київ, 2021. С. 241–248.
2. *Сучасні форми і методи забезпечення інформаційних потреб користувачів освітянських бібліотек*: метод. рек. / НАПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського; [авт.-упоряд.: Матвійчук О. Є., Сошинська Я. Є.]; наук. ред. Пономаренко Л. О. Вінниця: Нілан-ЛТД, 2022. 74 с.
3. Veremchuk O. V., Pavlenko T. S., Nikolaienko Y. M., Matviichuk O. Y., Kozhedub O. V. Evaluación de la calidad y eficiencia de los recursos de información de las bibliotecas educativas. *Revista De La Universidad Del Zulia*. 2021. Vol. 12 (35). P. 532–549. DOI: <https://doi.org/10.46925//rdluz.35.31>.

References:

1. Matviichuk O. Resursy osvitianskykh bibliotek Ukrainy z infomediinoi hramotnosti. *Infomediina hramotnist – nevidiemna skladova navchalnoho protsesu zakladu vyshchoi osvity*: zb. st. / redkol. : V. F. Ivanov (holov. red.) [ta in.]. Kyiv, 2021. S. 241–248.
2. *Suchasni formy i metody zabezpechennia informatsiinykh potreb korystuvachiv osvitianskykh bibliotek*: metod. rek. / NAPN Ukrainy, DNPB Ukrainy im. V. O. Sukhomlynskoho; [avt.-uporiad.: Matviichuk O. Ye., Soshynska Ya. Ye.]; nauk. red. Ponomarenko L. O. Vinnytsia: Nilan-LTD, 2022. 74 s.
3. Veremchuk O. V., Pavlenko T. S., Nikolaienko Y. M., Matviichuk O. Y., Kozhedub O. V. Evaluación de la calidad y eficiencia de los recursos de información de las bibliotecas educativas. *Revista De La Universidad Del Zulia*. 2021. Vol. 12(35). P. 532–549. DOI: <https://doi.org/10.46925//rdluz.35.31>.